

tury Anatolia,⁵⁸ could be considered in connection with the other fact that the Ottomans Ottomanized their Chagatay texts.⁵⁹

Conversely, it is apparent that among the Oguz and the East-Turks living in Iran, Herat and Samarqand – and certainly among the Mamlüks – Anatolian-Turkish literature was read and highly esteemed, indeed it even prompted a literary fashion in *gazel* poetry.⁶⁰

While volume II of the *Fundamenta*, published in 1964, is still considered authoritative regarding scholarship that deals with Turkish literature, nonetheless we see the Ottoman and Chagatay inventory which is conveniently arranged there as bearing fixed labels, some of which have perhaps become obsolete. Looking for Mamlük Turkish literature in the Oguz language⁶¹ and for the older Azerbaijani-Turkish literature, one finds oneself on shaky ground. There a Şadiqî Beg (see here ft. 42) – even in the index – is split into three persons and distributed over three domains of literature, and Neşâtî, writing in Shiraz (called Nişâtî on p. 670), is transferred to Khorasan on p. 369, while his translation of the Şafavid *Şafvat al-şafā* is left linguistically hovering between Chagatay and Azerbaijani.⁶²

Areas like this in which our present state of knowledge is still incomplete are particularly attractive. The tasks that result for scholars – making available individual works when the situation regarding manuscripts is difficult,⁶³ working out interrelations between literature and the society which produces it, and the deciphering of aesthetic factors – continue to pose a challenge for the whole of research in the domain of Turkish literature.

58 One might recall Doerfer's thesis according to which the original Ottomans had spoken East-Oguz with –GAY having been borrowed early on: "Das Vorosmanische", in *TDAY-Bel-leten* 1976, pp. 85 and 100.

59 E. Birnbaum, op. cit., pp. 175 ff.

60 Fazlallāh b. Rūzbihān, the court ideologist of the Uzbek Khān Şaybānî, in his *Mihmān-nāma-yi Buḥārā* lavished enthusiastic praise on Aḥmedî's *Iskendernāme* (ed. by M. Sutūda, Teheran 1962, p. 151). On Chagatay literature see H.F. Hofman, *Turkish Literature. A Bio-Bibliographical Survey*, Utrecht 1969. – The very borrowings Eckmann and Doerfer dismissed as "only literary" – J. Eckmann, *The Divan of Gadā'i*, Bloomington 1971, and G. Doerfer, *Das Vorosmanische*, pp. 99, 116 and 142 – are in fact what is of interest in the context discussed here.

61 See my paper "Zum Stand der mamluk-türkischen Forschung" published in *Die Akten des 19. Deutschen Orientalistentags*, Freiburg 1975.

62 Apparently Neşâtî is concealed in the "Bisâtî" mentioned by Abdülbâki Gölpınarlı, *Mevlana Müzesi Yazmalar Kataloğu III*, Ankara 1972, pp. 430 f., no. 1172. On Neşâtî as a writer see my article "Die Hamburger Handschrift von Yūsuf Meddāhs *Varka vü Gülşāh*", in *Hungaro-Turcica. Studies in Honour of Julius Németh*, Budapest 1976, p. 272, fn. 13.

63 E. Birnbaum speaks of the neglected state of Turkish manuscripts in Iran, op. cit., p. 171; and cf. *ibid.*, p. 158.

Karl Süssheim 1877-1947: On his Hundredth Birthday, June 21st 1878/1978*

When the field of Oriental Studies in Germany recalled its dead in the early years after the Second World War, among the obituaries the name of one man who had died two years after the war's end was missing: Karl Süssheim, formerly associate professor at the University of Munich. On the occasion of his hundredth birthday it is appropriate to remember this German Jewish scholar who from his youth was attached to the Islamic East and for whom Turkey offered a place of refuge during the last years of his life. Whereas Süssheim's activity as a teacher and researcher for a long time had already laid claim to praiseworthy mention in the annals of German Islamic Studies, only in recent years has it become absolutely clear what degree of recognition the Turkish branch of this discipline in particular owes him.¹

Karl Süssheim was born on the 21st of January 1878 in Nürnberg. He was the second son of the merchant Sigmund Süssheim and his wife Clara née Morgenstern. His grandfather on his mother's side, David Morgenstern,² was a respected jurist in Fürth and the first Jewish Deputy in the Frankfurt National Assembly. While his brother Max Süssheim followed in the footsteps of his grandfather becoming a jurist and an important SPD member of the Bavarian Diet,³ Karl Süssheim, who graduated from the humanistic *gymnasium* of his

* Translated by John O'Kane.

- 1 The remarks of Franz Babinger, "Ein Jahrhundert morgenländischer Studien an der Münchener Universität", in *ZDMG* 107 N. F. 32 (1957), pp. 267-68, scarcely do justice to Süssheim's personality. For numerous forms of help I wish to thank Dr. Hans Striedl (Munich), Dr. Peter Freimark, and especially Dr. Ingrid Belke of the Institute for the History of German Jews (Hamburg). And I must thank the Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz in Berlin for permission to work on the Süssheim Collection. I was provided with essential information by the following archives: the Stadtarchiv Nürnberg, the Landeshauptstadt München, the Archiv der Ludwig-Maximilians Universität, the Bayerische Hauptstaatsarchiv and its Abteilung IV-Kriegsarchiv, the Stadtarchiv Kronach and the Stadtarchiv Neumarkt in der Oberpfalz. I am sincerely grateful to their directors and employees. For advice regarding Süssheim's biography I am indebted to Professor Ömer Faruk Akün (Istanbul), Elisabeth Gombos (Freising), Professor Fritz Rudolf Kraus (Leiden), Professor Gershom Scholem (Jerusalem), Professor Bertold Spuler (Hamburg), Privatdozent Dr. Arslan Terzioğlu (Munich), and Professor Andreas Tietze (Vienna).
- 2 Born 1814 in Büchenbach by Erlangen, died 1882 in Fürth; see Ernest Hamburger, *Juden im öffentlichen Leben Deutschlands*, Tübingen 1968, pp. 212-13.
- 3 Born 1876, died 1933 in Nürnberg; see Hamburger, op. cit., pp. 536-37.

(Msr Turk)

R48 **Diary of Karl Süsseim (1878-1947): Orientalist between Munich and Istanbul / Flemming, Barbara & Schmidt, Jan.** Stuttgart, 2002

Groot, Alexander H.de. *Bibliotheca Orientalis*, 64 i-ii (2007), pp.241-243 (E)

Conrad, Lawrence I. *Der Islam*, 82 i (2005), pp.198-201 (E)

Heywood, Colin. *Journal of the Royal Asiatic Society*, 13 ii (2003), pp.247-248 (E)

Bozarslan, Hamit. *Turcica: Revue d'Études Turques*, 36 (2004), pp.300-301 (F)

Reinkowski, Maurus. *Welt des Islams: International Journal for the Study of Modern Islam*, 44 ii (2004), pp.292-294 (E)

Süsseim Karl

05 ARA 200

Flemming, B[arbara]: *Karl Süsseim 1878-1947*. In: *Der Islam* 56.1979. S. 1-8.

Turk

R75 **Diary of Karl Süsseim (1878-1947): Orientalist between Munich and Istanbul / Flemming, Barbara & Schmidt, Jan.** Stuttgart, 2002

Bozarslan, Hamit. *Turcica: Revue d'Études Turques*, 36 (2004), pp.300-301 (F)

Süsseim, Karl

13 MARI 2007

Sıradışı Bir Şarkiyatçı

"PROF. DR. KARL SÜSSHEIM

(1878-1947)"

"Bilgiye hizmet para ile değildir, fahriştir."
Prof. Dr. Karl Süsseim

Bemli bir şarkiyatçı olan Karl Süsseim'in hayatı hakkında yazmış olduğumuz bu makale Karl Süsseim'in Dr. İbrahim Temo'ya yazdığı mektuplar esas alınarak hazırlanmıştır.¹ Fevkalade donanımlı bir şarkiyatçı olan Süsseim'in hayatının ve fikirlerinin tüm yönleriyle ortaya konulması kapsamlı ve uzun süreli bir araştırmayı gerektirmektedir. Biz bu çalışmamızla Süsseim'in hayatı hakkında şimdiye kadar bilinenlere bazı yeni bilgiler ilave etmekteyiz.

1878 yılında Almanya'da doğan ve 1947 yılında İstanbul'da ölen Süsseim hayatını kendi kaleminden şöyle özetlemektedir. "Bendeniz 1878'de Almanya'da Nürnberg şehrinde doğarak orada 1896'da mektepleri bitirdikten sonra askerlik ettim. 1897'den itibaren az buçuk ulûm-ı tabiat ve tıp ve başlıca tarih tahsil ettim. Tarihî bir eserle felsefe doktorluğu ihrâz ettim."² Hayatı ve ailesi hakkında daha ayrıntılı bilgileri Barbara Flemming ve Jan Schmidt'den öğrendiğimiz Karl Süsseim, 1947 yılında İstanbul'da ölünceye kadar Selçuklulardan başlayarak Türk tarihinin değişik alanlarında çeşitli inceleme ve araştırmalara imza atmış, mühim bir şarkiyatçıdır.

Şarklı ile Garblı arasındaki farkı şu özgün ifadeyle adeta bir sehl-i mümteni şeklinde anlatıvermesi, bir bilim adamı olarak şarkiyatçı kimliğini ne kadar hak ettiğini göstermektedir: "Şarklı îmâ ve telmîh, Avrupalı ise tasrîh ister."

14 Aralık 1874 tarihinde evlenen tüccar Sigmund Süsseim ile Clara Morgentern'in

ikinci çocuğu olarak 21 Haziran 1878 yılında Almanya'nın Nürnberg şehrinde dünyaya gelmiştir³. Karl'ın bir ağabeyi (Max, 1876-1933) ve bir de kız kardeşi (Paula, d.1882⁴) vardır. Üniversite yıllarında Profesör von Heigel tarafından tarihle tanışılır. Yukarıda "Tarihî bir eserle felsefe doktorluğu ihrâz ettiğini söylediği çalışması Prusya'nın bir bölgeyi ilhak etmesi üzerinedir ve *Preussens Politik in Ansbach-Bayreuth 1791-1806* adıyla 1902 yılında Berlin'de yayımlanır⁵.

Yine üniversite yıllarında İslâmî dilleri keşfeder ve Arapça, Türkçe ve Farsça öğrenir. Almanya'daki genç Türk öğrencilerle arkadaşlık kurarak Türkçesini geliştirir. Türkçe öğrendiği Türklere Ömer Lütfi Bey, daha sonra Berlin'e sefir olacaktır⁶.

Karl Süsseim, 1902 yılında doktorasını bitirdikten sonra Osmanlı ülkesine ilk ziyaretini gerçekleştirir. Bu ilk gezisinde 1902-1908 yılları arasında altı yıl İstanbul'da kalır. İbrahim Temo'ya yazdığı mektuplarda hayatının bu dönemine ait şu bilgileri vermektedir:

"1897'den beri İslâm dillerinde tahsile Berlin'de başladım. 1897 yahut 1898'de Berlin'de Ergirili Gilancızâde Hakkı Tefvîk Bey (takrîben 1902'den beri Berlin'de Doçe Bank'ın hizmetinde ve elan belki onbeş yıldan beri orada şube müdürü) ile 1917 Berlin Baren Şehbenderliğinde vefât etmiş Lomlu Ömer Lütfü Beğle tanıştım ve Ömer Lütfü Beğle dersler mübâdele ettim. 1902 Eylül'ünde Şark dillerini daha iyi öğrenmek niyetine İstanbul'a gelip bazı faslalarla 1908 yılına kadar kaldım."⁷

Bir taraftan Selçuklu tarihiyle uğraşırken diğer yandan da Türk halk edebiyatını keşfeder ve bir gazetede Türk halk edebiyatına dair bir makale yazar⁸. İbn Nizam tarafından kaleme alınmış olan Farsça bir yazmayı neşreder. Bu neşre dair kendi mektuplarında şu bilgileri vermektedir:

"1908'de İran Selçuklularına ait eski Farsî bir metni değişiksiz olarak İstanbul'da bastırmak ruhsatını almak mümkün olmamakla İstanbul'dan Kahire'ye gelip orada kitabı bastırdım."⁹

19. asrın sonu ile 20. asrın başlarında Türk aydınları içinde adı en çok tartışılan, aykırı görüşleri, İctihad gazetesi ve İctihad yayınları ile malum ve meşhur Abdullah Cevdet ile ölünceye kadar sürecek dostlukları da bu sene başlar. İkinci Meşrutiyet'in dağdağalı günlerinin akabinde Mısır'a gider. Barbara Flemming ve Jan Schmidt'in İngilizce olarak neşrettikleri *Türkçe Günlük*'ünü bu günlerde tutmağa başlar.¹⁰ Temo'ya yazdığı mektuplarda bu dönemi kısaca şöyle anlatır:

"Kahire'de birçok Genç Türk arasında doktor Abdullah Cevdet Beğle tanıştım, ahablaştım. Hürriyet olduğu günlerde henüz Kahire'de idim. Son İstanbul'da bulunuşum 1911 kışında idi. 1911'den beri Münih Darülfünûnunda târîh-i Düvel-i İslâm ile İslâm dillerini öğretiyordum. Medisuy iken bundan 15 gün evvel hükm-i arnî ile maaşa mahsûsan hiç hakkım artık olmamak üzere Bavvera Hükûmeti hizmetine çıkarıldım."¹¹ Bu satırlarda Hitler yönetiminde görevden alındıktan sonra ne işle meşgul olduğu da açıklığa kavuşmaktadır.

Süsseim, Abdullah Cevdet öldükten sonra onun hayatına dair yazmağa niyetlendiği bir kitap için araştırmalar yapmağa başlar. A. Cevdet hakkında bilgi alabileceği en yakın kişi hanımından sonra en yakın ve kadim dostu olan İbrahim Temo'ya ulaşmak icab eder ve devrin etkili iletişim yöntemi olan mektuba başvurur. İbrahim Temo'ya gönderilen ve bugün elimizde bulunan 70'ten fazla mektubun varlığı Abdullah Cevdet ile arasındaki dostluğa duyulan vefa borcunun bir sonucudur. 1933'ten 1941'e, yani

Karl Süsseim'in Almanya'dan Türkiye'ye iltica edişine kadar devam eden Temo - Süsseim ilişkisi mektup dostluğu şeklinde kalmıştır. 1941 yılında Süsseim ve ailesi Romanya üzerinden Türkiye'ye gelmişler ve Köstence'de bir müddet kalmışlardır. Süsseim'in bu müddet zarfında Temo'nun yaşadığı şehir olan Mecidiye'ye kadar gidip gitmediği açık değildir. Temo şehirde olmadığı için görüşmemiş ya da devrin ulaşım şartları gereği her an vapur hareket edecek beklentisi içinde olduklarından gidememiş olma durumları mektuplardan anlaşılacaktır: "Mecidiye'ye gelerek sizi görmemekle arkadaşlık vazifemi ifa edemediğim için üzgünüm,"¹² sözlerinden anladığımız kadarıyla Karl Süsseim'in aşağıdaki arzusu gerçekleşmez:

"Aslında Romanya seyahati planlı ve Köstence'den bir gemiyle yapılacak. Fakat sadece pazartesileri bir gemi bulunuyor. Bu yüzden bir veya iki gün Köstence'de beklemek zorundayız. Bir hafta daha geçmesi muhtemel ki bu seyahat gerçekleşebilsin. 27 Ocak Pazartesi Köstence'deki gemiyle seyahate çıkmak, umut ederim ki gerçekleşir. Çok değerli ve kıymetli Doktor Beğ, sizinle tanışma şerefine erişebileceğim için çok büyük ve samimi duygular içindeyim. Ümit ediyorum ki bu karşılaşma gerçekleşir."¹³

1941'den Temo'nun ölüm tarihi 1944'e kadar yüz yüze bir görüşme olup olmadığı hususu mektuplardan anlaşılabilir. Süsseim'in Türkiye'ye geldikten sonra Temo'nun İstanbul'daki evi ile ilgili birtakım işleri takip ettiği ve Temo'nun İstanbul'daki yakınları ile ilgilendiği anlaşılabilir.¹⁴

Karl Süsseim Türkiye'ye geldikten sonra vefat edeceği 1947 yılına kadar hem İstanbul Üniversitesi'nde dersler dersler vermiş hem de ilmi araştırma ve yazılarına devam etmiştir.¹⁵

Türkçede Karl Süsseim hakkında ilk ayrıntılı bilgiyi "Türk Tababet Tarihi ile Uğraşan Müsteşrikler: Prof. Dr. Phil. Karl Süsseim" adlı makalesiyle Feridun Nafiz Uzluak vermiştir¹⁶. Daha sonra M. Şükrü Hanioglu, İbrahim Temo'nun mektuplarını ihtiva eden bir yazısında Karl Süsseim hakkında önemli bilgiler verir¹⁷. Ha-

(1931), *Magyar nemzetgazdaság és pénzügy* (1936), *Weltwirtschaft und Wehrwirtschaft* (1942), and *Comparative economic systems* (1952). AmM&WS, 1973 S, 1978 S

Suratgar, Lutf 'Ali, born 24 June 1900 at Shiraz, Persia, he was educated at Shiraz and graduated in 1920 from St. Xavier's College, Bombay. A government grant enabled him to study from 1927 to 1933 at London where he gained an M.A. He was married to the British journalist Olive Hepburn and they returned to Iran. In 1936 he was appointed to a lectureship in Persian and English language and literature. In the mid-1950s he became a dean at Pahlavi University, Shiraz. He was also a recognized poet and novelist. He died in October 1969. *Indo-Iranica*, 22 iii-iv (1969), p. 63; *Iranistische Mitteilungen*, 4 (1970), pp. 48-59

Suratgar, Olive née Hepburn, born in 1906, she was a British journalist who was married to Lutf 'Ali Suratgar with whom she settled in Tehran. Unable to adapt to her chosen country, they separated and she returned to the UK. Although they did not get a divorce, they afterwards saw each other only once or twice when he visited Britain. Her experiences in Iran are embodied in *I sing in the wilderness; an intimate account of Persia and the Persians* (London, 1951).

Surdon, Georges, he was a sometime *président de chambre* in the Cour d'Appel d'Alger as well as a lecturer at the Institut d'études supérieures islamiques in the Université d'Alger. His writings include *Esquisses de droit coutumier berbère marocain* (Rabat, 1928), *La justice civile indigène et le régime de la propriété immobilière au Maroc* (Rabat, 1931), *Précis élémentaires de droit musulman de l'école malékite d'Occident* (Tanger, 1935), *Institutions et coutumes des Berbères du Maghreb* (1938), *La France en Afrique du nord* (Alger, 1946), and translations from Ibn Khaldun in 1951. LC; NUC, pre-1956

Sureau, Victor, fl. 1895, his writings include *Le notariat en Tunisie* (Alger, 1908). BN

Suret-Canale, Jean, born 27 April 1921 at Paris, he was a historian, geographer and sociologist who lived and worked in Francophone Africa for many years, playing an active role in African political and trade union movements. Almost immediately after Guinean independence in 1958 he was appointed a director of the Institut national de recherches et de documentation in Conakry, a post which he held until 1961. From 1963 to 1979 he was deputy director of the Centre d'études et de recherches Marxistes at the Institut Maurice Thorez, Paris. He is best known for his three-volume *L'Afrique noire occidentale et centrale* (1958-1972), and its partial translation, *French colonialism in Tropical Africa, 1900-1945* (1971). His other writings include *Essais d'histoire africaine* (1980), its translation, *Essays on African history* (1988), and he was joint author of *La faim du monde* (1984). ConAu, 49-52, new rev., 1; IntAu&W, 1977, 1982; Note; Unesco

Süreyya, Şevket, he was in 1936 a director of a commercial school in Ankara. His writings include *Cikan iktisadiyatında Türkiye* (Ankara, Millî İktisadî ve Tasarruf Cemiyeti, 1931). ZKO

Susani, Luigi, fl. 1941-1954, his writings include *Pagine e parole di guerra del re soldato, 1915-1918* (Roma, 1935), *Giuseppe Garibaldi* (Milano, 1938), *L'opera scientifica di Vittorio Emanuele III; il "Corpus nummerum italicorum" a cura del Comitato Romano dell'Unione Monarchica Italiana* (Roma, 1954), and he was joint author of *Guida bibliografica di cultura militare* (Roma, 1942). Firenze; NUC, pre-1956

Susini, H., he was in 1952 a director of the École professionnelle musulmane "Camille Mathieu" at Casablanca. Note

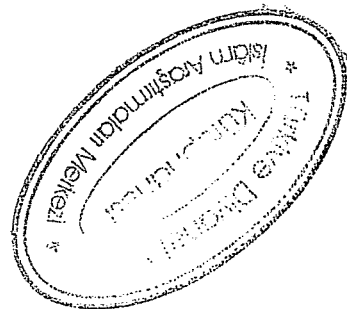
Süssheim, Karl, born 21 January 1878 at Nürnberg, he received a Dr.phil. in 1902 with a thesis entitled *Preußische Annexionsbestrebungen in Franken, 1791-1797*. He spent the following four years in Constantinople and completed his formal study in 1911 with a Dr.habil. from the Universität München with a thesis entitled *Prolegomena zu einer Ausgabe der im Britischen Museum zu London verwahrten „Chronik des Seldschukischen Reiches.“* From 1911 to his emigration to Turkey, he taught at München, at first Islamic history and Turkology, but since 1915 also Persian and Arabic. He remained in Germany until 1941 when he obtained a two-year contract at İstanbul Üniversitesi. His writings include *Eski Viyana tîb talimî ve onun Adli Sultan Mahmud zamanında İstanbul'a yayılması* (İstanbul, 1937), and he edited *Das Geschenk aus der Saldschukengeschichte* (1909). His collection of Turkish manuscripts as well as his diary, from his first journey to the Ottoman Empire in 1902 to his emigration - written in Ottoman Turkish and Arabic - is located at the Staatsbibliothek zu Berlin. He died in İstanbul on 13 January 1947. BioHbDIE; DIBE; *der Islam*, 56 (1979), pp. 1-8; Kürschner, 1925-1935; Sezgin; Widmann, p. 291

Freiherr von Süßkind-Schwendi, Alexander, born 24 September 1903 at Berlin, he studied law at Tübingen, LSE, and München. From 1951 to 1956 he was German representative at the European Economic Council, Paris. Thereafter he was a government official at Bonn. *Wer ist wer, 1955-1970; Who's who in Europe, 1964*

WOLFGANG BEHN, CONCISE BIOGRAPHICAL COMPANION TO INDEX ISLAMICUS: AN INTERNATIONAL WHO'S WHO IN ISLAMIC STUDIES FROM ITS BEGINNINGS DOWN TO THE TWENTIETH CENTURY : BIO-BIBLIOGRAPHICAL SUPPLEMENT TO INDEX ISLAMICUS, 1665-1980, VOL. III(N-Z), LEIDEN 2004.

ual and textual material for the archive. The Foundation runs several projects in honor of Boratav, including the re-issuing of his previously published and unpublished works in translation. Several books in honor of Boratav also appeared after his death.

The awards from Turkey may be viewed as belated intellectual apologies for a career that met political obstacles. Today, Boratav's approach to folklore and his teaching abroad are considered as "dissemination of national culture," and Turkey not only recognizes his contribution to folklore, but wants to restore folklore as an academic discipline.

Süßheim Karl

KARL SÜBHEIM (1878-1947)

KLAUS KREISER
UNIVERSITÄT BAMBERG

A Franconian Jew and German Orientalist, Karl Süßheim was one of the greatest experts on contemporary Ottoman Turkish politics and culture. However, his attempt to build an academic career in Germany came to an end with the rise to power of National Socialism. Süßheim survived Dachau concentration camp and was able to emigrate to Turkey in 1940. His legacy preserved at the Berlin National Library consists of journals in both the Ottoman Turkish and Arabic languages, whose publication (in English) by Barbara Flemming and Jan Schmidt has been announced for the year 2001 (*The Diary of Karl Süßheim, 1878-1947*, Berlin).

On 7 March 1940, the Turkish Minister of Education, Hasan Âli Yücel, sent a proposal to the office of the Prime Minister. They were considering the appointment of the Orientalist Prof. Dr. Karl Süßheim at the Institute for Turkish Studies (*Türkiyat Enstitüsü*) of Istanbul University. Süßheim was a German citizen and a Jew. Yücel offered the Prime Minister, Dr. Refik Saydam, a decree allowing Süßheim to enter Turkey. A short time later, Ankara received the professor with his wife Karolina (Ina) and daughters Margot and Gioconda. Süßheim was able to leave Munich with his family at a time when the German Reich was particularly concerned to maintain Turkey's benevolent neutrality. Süßheim's Turkish contacts from better days saved his life. Karl Süßheim, born in Nürnberg in 1878 was to end his days in exile in Istanbul. In 1947, he died of cancer and was buried in the Ashkenasi community cemetery in Istanbul. His simple grave stone is engraved with Hebrew and German words: "Prof. Dr. Karl Süßheim, 1878-1947, Rest in Peace."

Süßheim's name today, as then, is known only to a small circle of specialists. The exact date of his death, 13 January 1947, is not given in *Bosls Bayerischer Biographie*. In contrast, his brother, Max Süßheim, has a much fuller entry in this Bavarian pantheon. Karl Süßheim's life as a witness and victim of the era, however, deserves closer attention. His journals, which are outstanding for their "sparse, consciously impersonal registration of facts," as the Turkologist Barbara Flemming wrote on the occasion of his 100th birthday, have not been preserved in their entirety. A first series dated from 1908 to 1924 are in the Ottoman Turkish language, and a second series in Arabic begins in 1936 and breaks off in 1940 when the writer left Germany. The journals, however, may be complemented by correspondence kept in Berlin.

21 EKİM 2002
A.425

Sonuç Yerine

Konuya ilişkin bu nitelikte bir devletler uygulamasının, Genel Kurul kararı ile öngörülen çerçevede olduğu, dolayısıyla bir teamül kuralının bulunduğu iddia edilemez. O halde, uydular aracılığıyla yürütülen uzaktan algılama faaliyetlerinin günümüzdeki düzeni, İlkeler kararında yer verilen ve zaten, yerleşik uluslararası uzay hukukunun birer beyanı niteliğindeki ilkeleri dışında, hukuksal anlamda oluşmuş değildir.

178 MAYIS 1993

* KARL SÜSSHEIM-İBRAHİM TEMO MEKTUPLAŞMASI VE JÖN TÜRK HAREKETİ*

M.Şükrü HANIOĞLU

I.Temo'nun Mektupları ve Önemi

Ünlü müsteşrik Karl Süsseim'in evrakı, son dönem Osmanlı-Türk tarihinin araştırılması bakımından da büyük önem taşımaktadır. Profesör Barbara Flemming, 1968 yılında Süsseim evrakının varlığına işaret etmiş¹, daha sonra Wiesbaden ve Princeton'da yapılan bilimsel kongrelerde Süsseim'in evrakını kullanmış ve tanıtmış, 1979 yılında ise Süsseim üzerine yazdığı ve müsteşrik hakkında elde bulunan en önemli biyografi olan makalesi ile konuya dikkat çekmişti². Son olarak ise konu üzerinde detaylı bir çalışmayı sürdüren Jan Schmidt, sözkonusu evrak üzerine dikkat çekici bir tebliğini neşretmiştir³.

1878 yılında Nürnberg'de doğan Süsseim, 1902-1906 yılları arasında burslu öğrenci olarak İstanbul'da yaşamış, Doğu illeri üzerine olan bilgisini geliştirmesinin yanı sıra, *al-Urada fi'l-hikayat as-Salçukiya*'nın neşri üzerine çalışmalarını sürdürmüştür. Jön Türk İhtilâli sırasında Kahire'de bulunan Süsseim, burada Jön Türk hareketinin müessislerinden, fakat o dönemde siyasi faaliyet bakımından önemli rol oynamayan Doktor Abdullah Cevdet Bey ile tanışmış ve dostlukları, *İctihad* sahibinin 1932 yılındaki vefatına kadar sürmüştür. 1911 Ekim ayında Münih Üniversitesi Felsefe Fakültesi'ne Müslüman Halklar Tarihi ve Türk Dili, Privatdozent'i olarak tayin olan Süsseim, Birinci Dünya Savaşı sırasında Münih Postüberwachung'un da mütercim kadrosunda çalışmış, savaşın bitiminden bir yıl sonra ise üniversitesinde profesörlüğe yükselerek dersler vermeyi sürdürmüştür. 1933 yılında Nasyonal-Sosyalistlerin iktidara gelmesi sonucunda pek çok diğer Yahudi profesör ile birlikte Süsseim da görevinden kovulmuş, 1941'de ise İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne ge-

- M.Şükrü HANIOĞLU-İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi
- * Bu belge konusunda yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Barbara Flemming'e teşekkür borçluyum.
- 1 Bkz. Barbara Flemming, "Türkische Handschriften in Deutschland," *Verzeichnis der orientalischen Handschriften in Deutschland*, Band. XIII, 1 (Wiesbaden: 1968). Bu malzeme ile ilgili değerlendirme için ayrıca bkz. Hanna Sohrweide, "Türkische Handschriften und einige in den Handschriften enthaltene persische und Arabische Werke," *Verzeichnis der orientalischen Handschriften in Deutschland*, Band. XIII, 3 (Wiesbaden: 1974).
- 2 Barbara Flemming, "Zum 100. Geburtstag 21. Juni 1878/1978: Karl Süsseim 1878-1947," *Der Islam*, 56(1979), ss.1-9.
- 3 Jan Schmidt, "The Importance of Süsseim Papers For Modern Turkish History," *Proceedings of the 2nd International Meeting on Modern Ottoman Studies and the Turkish Republic*, ed.by. E.van Donzel, (Leiden: 1989), ss.107-118.

THE IMPORTANCE OF THE SÜSSHEIM PAPERS FOR MODERN TURKISH HISTORY

by Jan Schmidt

Introduction

After his death, in January 1947, the widow of the German Orientalist Karl Süsseim sold her late husband's diaries, his orientalia among which an extensive collection of Ottoman manuscripts, periodicals and private papers to the Berlin Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz¹⁾.

The diaries and private papers, which include about 200 letters, are of some historical importance and are worthy of the attention of scholars who are interested in, particularly, the lives of Ottomans, and more generally, Muslims, activists, politicians, scholars, men of letters and others who were active during, roughly, the first half of this century.

Barbara Flemming first described the Manuscripts of the Süsseim collection in 1968 in her catalogue of Turkish manuscripts kept in the Staatsbibliothek²⁾. She also wrote a short biography of Süsseim in 1979 where she mentioned the diary for the first time³⁾. As part of a project undertaken by the Section of Near Eastern Languages and Literatures of Leiden University, Barbara Flemming and I have been studying the Diary and other Papers and are preparing a selective edition of the Diary in English. I myself (in 1985) wrote an, as yet unpublished, article on Süsseim's activities as a censor during the First World War and the importance in this respect of the diary as a source for the history of the Turks in Germany during those years⁴⁾. The letters of the legacy have not been studied so far in a systematic way.

Biography⁵⁾

Karl Süsseim was born in Nuremberg in 1878 to Jewish parents as the second son of a well-to-do merchant. He studied, a.o., history and travelled to the Near East for his oriental studies and research. He lived in Istanbul in 1902-1906, we find him in Cairo and Istanbul in the eventful year 1908 and he was again in Istanbul in 1911-1912. His primary interest was Seljuk history (he published a text edition of a Persian chronicle in 1908⁶⁾) but soon - undoubtedly as a result of his acquaintance with a number of personalities, the

25
MART
1995

MÜNİH-İSTANBUL ARASINDA BİR DOĞUBİLİMCİ

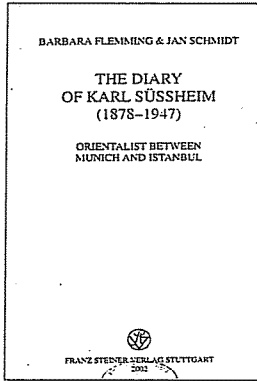
KARL SÜSSHEIM

ZEKİ ARIKAN

Orientalist Between Munich and İstanbul adlı eser Karl Süssheim'in Berlin Staatsbibliothek'te bulunan el yazıları, gazete makaleleri, kişisel notları, kendisine Dr. Abdullah Cevdet, Mesut Koman, Feridun Nafilez Uzluk'un gönderdiği mektuplar ve her türlü yazışmalar ve belgeler (Nachlass) üzerine kurulmuş. Bu evrakın önemini kavrayan Prof. Barbara Flemming ve Prof. Jan Schmidt'in ortak çabasıyla bu eser ortaya çıkmıştır. Eseri ortaklaşa hazırlayanların verdikleri bilgiler ve açıklayıcı notlarıyla bu çalışma bir bütünlük kazanmıştır.

Dr. Abdullah Cevdet'in Prof. Karl Süssheim'a imzaladığı 1928 tarihli fotoğraf.

Prof. Şerif Mardin, *Encyclopedia of Islam*'daki Abdullah Cevdet maddesini yazan Karl Süssheim'in, buradaki bilgileri doktorun "ailesinden almış olması muhtemeldir" demektedir. Mardin'in tahmini doğru idi. Prof. Karl Süssheim, anılan makaleyi yazmak için 1933-1940 yılları arasında "kadim dostu" Abdullah Cevdet'in eşi Fatma Hanım, kızı Gül Karlıdağ ve diğer yakınlarıyla iletişim kurdu. Gerekli bütün ayrıntıları elde ederek anılan maddeyi yazdı. Bu, Dr. Abdullah Cevdet'in yaşamı ve eserleri üzerine yazılan ilk ayrıntılı makaledir.

Şimdi elimin altında, epeyce geç ulaştığım Karl Süssheim'in günlük ve anılarını kapsayan bir eser var. 4 Eserin yalnız Süssheim'in yaşamı açısından değil, Almanya'daki gelişmeler, II. Abdülhamid döneminden II. Meşrutîye'e ve Cumhuriyet'e uzanan süreçte Türkiye tarihinin kişi ve olayları bakımından da büyük bir değer taşımaktadır. Eserin çıkış noktası, Karl Süssheim'in Berlin Staatsbibliothek'te bulunan el yazıları, gazete makaleleri, kişisel notları, kendisine Dr. Abdullah Cevdet, Mesut Koman, Feridun Nafilez Uzluk'un gönderdiği mektuplar ve her türlü yazışmalar ve belgelerdir (Nachlass). Bu evrakın önemini kavrayan Prof. Bar-

bara Flemming ve Prof. Jan Schmidt'in ortak çabasıyla bu eser ortaya çıkmıştır. Eseri ortaklaşa hazırlayanların verdikleri bilgiler ve açıklayıcı notlarıyla bu çalışma bir bütünlük kazanmıştır. Karl Süssheim, 21 Ocak 1878 tarihinde, bir Yahudi ailesinin oğlu olarak Nürnberg'de doğdu. Melancthon Gymnasium'unu bitirdi. Askerlik hizmetini yaptı. Prof. von Heigel'in yönlendirmesiyle Jena, Münih, Erlangen ve Berlin üniversitelerinde tarih öğrenimi gördü. Doktora tezinde, 1791-1806 yılları arasında Prusya'nın Ansbach-Beyrut politikasını incele-

mektedir. Geniş bir arşiv taramasına dayanan bu çalışma 1902'de Berlin'de basıldı. Süssheim, öğrenciliği sırasında üç Doğu diline yani Türkçe, Arapça ve Farsçaya büyük bir ilgi duydular. Kendisi, Almanya'da öğrenim gören Türk öğrencilerine Almanca ders veriyor, onlarla Türkçe konuşuyordu. Bunlardan Ömer Lütfü, sonradan Berlin konsolosluğuna atanmış fakat genç yaşta 1918 yılında ölmüştür.

Süssheim'in ilk kez geldiği Türkiye'de 1902 yılından 1906 tarihine kadar kaldığı anlaşılıyor. Onun bu süre içinde geniş bir çevre edindiği ve öğrendiği

Doğu dillerini epeyce geliştirdiği gibi, yeni diller üzerinde de çalıştığı anlaşılmaktadır. Türkiye'deki bunalım ve gelişmelerle de ilgilendiğine şüphe yok. Girit bunalımıyla çok yakından ilgilendi ve Türkiye lehine taraf tutmuştur. Panislamizm akımını da yakından izlemiş, gizli İttihad ve Terakki Cemiyeti üyeleriyle iletişim kurmaya çalışmıştır. Bu sırada Doğubilim çalışmalarının ilk önemli örneğini vermiştir. Nitekim 14. yüzyılda yazılan ve Muhammed b. Nizamü'l Hüseyin'in imzasını taşıyan *al Uraza fi Hikâyetü's Selçukiye* başlıklı Farsça eseri Türkçe giriş ve eklerle yayımladı (Kahire, 1926). Kendisi de eserin basıldığı sırada Mısır'da bulunuyordu. Dr. Abdullah Cevdet'le dostluğu burada başladı ve bu arkadaşlık doktorun ölümüne kadar devam etti. Dr. Abdullah Cevdet'e, anılan kitaba bir nüshasını gönderdi. Doktorun buna teşekkürünü bildiren mektubun tıpkıbasımı ve kendisine daha sonra imzalayarak verdiği bir fotoğrafı da kitabın ilk sayfalarında yer almaktadır.

Karl Süssheim, Kahire'den İstanbul'a döndüğü zaman II. Meşrutîye'in ilanına tanık oldu. Bu sırada yurtdışındaki sürgünler İstanbul'a dönüyor ve Osmanlı başkentinde yeni gazeteler yayına giriyordu. Çok geçmeden İstanbul'dan Münih Üniversitesi'ne döndü. Avrupa'nın Paris ve Londra gibi belli başlı kültür merkezlerini dolaşarak araştırmalar yaptı. Selçuklu tarihi üzerinde araştırmalar yapmak için yeniden Türkiye'ye döndü. Bavyera Bilimler Akademisi'nin önerisi üzerine o zaman *Hazine-i Evrak* denilen Osmanlı Arşivi'nde araştırmalarda bulunacaktı. 1911'de *Arapça Ahbarü'l Devleti's-Selçukiye* başlıklı eser üzerine yaptığı çalışma ile doçent unvanını aldı.

1911 yılının Temmuz ayında, Alman sanayisinin durumunu yerinde incelemek üzere, İzmir mebusu Münif Bey'in başkanlığında bir kurul Münih'te ziyaret ettiği zaman belediye başkanının verdiği kabul resmine Süssheim da çağrıldı. Onun arşiv çalışmaları için aynı yıl, yukarıda değinildiği gibi, İstanbul'a gelmesi, Türkiye'deki bilimsel çevrelerle tanışması açısından çok verimli oldu. Başta *Tarih-i Osmani Encümeni* başkanı Abdurrahman Şeref ol-

mak üzere cemiyetin diğer üyeleriyle tanıştı. "Kadim dostu" Dr. Abdullah Cevdet'in aracılığıyla da diğer ünlü kimseleri tanıdı. Zekeriya Mazlum da yine onun eski dostlarından biriydi. Tanıştığı kimseler arasında Halil Edhem ve Yusuf Akçura gibi adlar da var. Ali Emiri Efendi ile de tanışır ve ondan o sırada yeni bulunmuş olan *Divan-ı Lugatü'l-Türk* hakkında bilgi alır. Midhat Paşa'nın oğlu Ali Haydar Midhat'la da Dr. Abdullah Cevdet'in İcithadevi'nde buluşur ve tanışır.

I. Dünya Savaşı'nda pek çok dil bildiği için kendisinden yararlanıldı. Fakat Osmanlı İmparatorluğu'nda ajanlık yapmak önerisini geri çevirdi. Savaş sırasında ortaya çıkmaya başlayan Antisemitik hareket Almanya'da giderek güçleniyordu. Özellikle Nazilerin iktidara gelmesinden sonra baskılar daha da arttı. Çok zor koşullar altında yaşayan Alman bilim adamları da geleceklere niyetinde aramak zorunda kaldılar. Bunlardan kimileri de Türkiye'ye geldi ve ülkenin bilimsel gelişmesine önemli katkıda bulundular. Bu zaten biliniyor. Süssheim'in Türkiye'ye sığınmasında Dr. Feridun Nafiz Uzluk ve Mesut Koman'ın verdikleri destek belirleyici oldu. Prof. Süssheim, Almanya'da çok saygın bir bilim adamıydı. Öyle ki, Türkiye'ye doğru yola çıkarken bütün kitaplarını ve eşyasını Alman gençleri trenine kadar taşıdılar.

Elimizdeki çalışma onun Türkiye'ye ilticasına kadar geliyor. Bundan sonraki yaşamıyla ilgili küçük bir katkıda bulunmak istiyorum. Bu ayrıntılar, onu yakından tanıyanlardan derlenmiştir. Karl Süssheim'in karısı Yahudi değildi. İki de kızı vardı. Üniversitede kendisine profesör maaşı değil de nedense asistan maaşı tahsis edilmişti. Bu yüzden Türkiye'de çok büyük ekonomik sıkıntılarla karşı karşıya kaldı. Babıâli kitapçılarından Maarif Kütüphanesi sahibi Naci Bey ona çok büyük destek vererek oldukça küçük bir ücret karşılığında evini kiraladı. Sultan Orhan hakkında derlediği, altı ay ders vermeye yetecek belgeleri kecmecesi kırılarak çalındı. Bu, ne yazık ki üniversitelerimizde sık sık görülen ve başımıza gelen bir olaydır. Süssheim, bunu kimin yaptığını tahmin ediyordu. Fakat kimseye

bir şey söylememek onurunu gösterdi. Kitapları, Colombia Üniversitesi'ne satıldı. 1947 yılında İstanbul'daki Alman Hastanesi'nde kanserden öldü ve Ortaköy Yahudi Mezarlığı'nda toprağa verildi. Kitapta mezar taşının fotoğrafı var. Eşi bir süre sonra Amerika'ya gitti. Orada evlendi. Uzun yıllar yaşadığı İstanbul'u yeni eşiyile birlikte ziyaret etmeyi de ihmal etmedi.

Prof. Karl Süssheim, bir Doğubilimci olarak birçok esere imza attı. Yazılarının bir bölümü gazetelerde çıktı. Türk halk edebiyatı, Türk dili, Türk müziği, Karagöz'le İlgilendi. Türkiye üzerine yazılan tarih eserleri için tanıtım/eleştiri yazıları yazdı. Bunlar arasında N. İorga'nın ünlü Osmanlı İmparatorluğu Tarihi (GOR) de var. Sait Paşa'nın hatıratını da eleştirel bir yaklaşımla değerlendirdi. Batı'da yayımlanan *İslam Ansiklopedisi*'nin ilk baskısı için pek çok makaleye imza attı. *Ansiklopedinin* Türkçe uyarlaması için de Arnavutluk maddesini (I, 573-592) yeniden ve oldukça ayrıntılı olarak kaleme aldı. Ancak eserlerinin listesi-ne bakıldığında, Türkiye'de sürekli yayıldığı 1940 yılından sonraki dönemin, akademik yayın açısından pek verimli olduğu söylenemez. Bu durum, onun çektiği sıkıntılarla, hastalığı ve yaşlılığı ile açıklanabilir sanırım. Kısaca tanıtmaya çalıştığımız bu eser bir Doğubilimcinin kimliğine de önemli bir ışık tutmaktadır.

- DİPNOTLAR
- 1 Şerif Mardin, *Jön Türklerin Siyasal Fikretleri 1895-1908*, İletişim, İstanbul 1908, 164. Not: 5.
  - 2 Fatma Hanım Beyoğlu Mutasarrıfı Ahmed Hamdi Bey'in kızıdır. Madame Corinne Lütfü'nin çocukluk arkadaşıdır. Onun evinde doğduğu sınırlı sayıda yazılan Mustafa Kemal Paşası olduğunu sorduran anlayışlardır.
  - 3 Karl Süssheim, "Abdullah Djevdet", *Encyclopedia of Islam* (EI), Supplement, 57-66. Bu ansiklopedi o zaman İngilizce, Almanca ve Fransızca olmak üzere üç dilde yayımlanıyordu. Krş. *Sükrü Hanıoğlu, Bir Siyasal Düşünür Olarak Dr. Abdullah Cevdet ve Dönemi*, Üçüncü, İstanbul 1985, s. 5.
  - 4 Barbara Flemming & Jan Schmidt, *The Diary of Karl Süssheim (1878-1947)*, Orientalist Between Munich and İstanbul, Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 2002, VII + 320 s.
  - 5 Daha önce de kusaca değinmişimdir. Dr. Abdullah Cevdet'in Cagaloğlu'nda Çarlaşme Sokakı'yla Tiarerehane Caddesi'nin kesiştiği yerde bulunan İcithadevi, bu ülkenin en önemli hafıza mekânlarının biridir. II. Meşrutîye ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında göçen aydınlar burada toplanmış gibi, Mehmet Emin Resulzade ve daha pek çok ünlü de burada konuşulmuş, geçmiştir. İcithadevi'nin ziyaretçileri arasında Hasan-Ali Yücel, Nazım Hikmet, Necip Fazlî, Cahit Sıtkı, Kazım Karabekir Paşa, Nizamettin Nazif, Ebubekir Hızım Topçayan, Madame Corinne Lütfü ve daha pek çok kimse var.

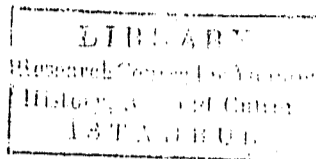

DER ISLAM

ZEITSCHRIFT
FÜR GESCHICHTE UND KULTUR
DES ISLAMISCHEN
ORIENTS

BEGRÜNDET VON
C. H. BECKER

HERAUSGEGEBEN VON
BERTOLD SPULER

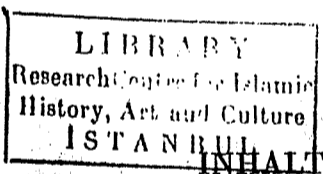

SECHSUNDFÜNFZIGSTER BAND

1979

WALTER DE GRUYTER · BERLIN · NEW YORK

ISLAM	Band 56,1	Berlin, Februar 1979
-------	-----------	----------------------

Seite

Barbara Flemming, Karl Süssheim 1878—1947	1
Anton C. Schäendlinger, Paul Wittek 1894—1978	9
Bertold Spuler, Frederick P. Bargebuhr (1904—1978)	11
Werner Dörm, Studien zur Frage des Substrats im Arabischen	12
D. O. Morgan, The Mongol Armies in Persia	81

Miszellen

*Abd al-'Asis Düri, Landlord and Peasant in Early Islam	97
Hans Dalber, Briefe des Abi l-Fadl Ibn al-'Amid an 'Adudaddaula	106
Subhi Y. Labib, QUDSI'S Werk „Duwal al-Islam as-Sarifa al-Bahiyya wa Dikr ma Zahara li min Hikam—Allah al-Hafsiyya fi Galb Ta'ifat al-Atrak ila ad-Diyar al-Misriyya“	117
Axel Havemann, Ein libanesischer Vertrag aus dem Jahr 1821	121
Bernd M. Welscher, Aghaduddin Kirmani und seine Vierzeiler	130
Buchbesprechungen	135

Die Zeitschrift „Der Islam“ erscheint in zwei Halbjahresbänden von je 12 Bogen

Manuskripte und sonstige Sendungen, auch Besprechungsstücke, sind an die Redaktion des „Islam“ z. H. Prof. Dr. SPULER, Rothenbaumchaussee 36, 2000 HAMBURG 13 (Orientalisches Seminar), zu adressieren.

Es wird höflich gebeten, Manuskripte für die Zeitschrift „DER ISLAM“ nur nach vorheriger schriftlicher Vereinbarung mit dem Herausgeber einzusenden.

Alle rein geschäftlichen Zuschriften und Bestellungen erbeten an den Verlag WALTER DE GRUYTER & CO., Genthiner Str. 13, 1000 BERLIN 30.

Die Verantwortung für die einzelnen Artikel tragen ausschließlich die Verfasser. Die Zeitschrift legt sich auf keinerlei wissenschaftliche Tendenz fest, sondern dient dem Austausch der Meinungen aus allen Lagern.

FACHZEITSCHRIFT

DER DEUTSCHEN MORGENLÄNDISCHEN GESELLSCHAFT
(Mitglieder der DMG erhalten beim Bezug 20% Rabatt)

GEDRUCKT MIT UNTERSTÜTZUNG
DER DEUTSCHEN FORSCHUNGSGEMEINSCHAFT

Alle Rechte des Nachdrucks, der photomechanischen Wiedergabe, der Übersetzung, der Herstellung von Fotokopien und Mikrofilmen, auch auszugsweise, vorbehalten

ISSN 0021-1818

Archiv-Nr. 3 10 000300 4

Gesamtherstellung: J.J. Augustin, Glückstadt—Printed in Germany

Zum 100. Geburtstag 21. Juni 1878/1978

Karl Süssheim 1878—1947

von Barbara Flemming (Leiden)

Als die deutsche Orientalistik in den ersten Nachkriegsjahren ihrer Toten gedachte, fehlte unter den Nachrufen der Name eines Mannes, der zwei Jahre nach Kriegsende gestorben ist: Karl Süssheim, ehemals außerordentlicher Professor an der Universität München. Aus Anlaß seines hundertsten Geburtstags ist es an der Zeit, sich dieses deutsch-jüdischen Gelehrten zu erinnern, der dem islamischen Orient seit seiner Jugend zugetan war, und dem die Türkei in seinen letzten Lebensjahren Asyl gewährt hat. Hatte Süssheims Lehr- und Forschungstätigkeit schon lange Anspruch auf rühmende Erwähnung in den Annalen der deutschen Islamkunde, so ist erst in den letzten Jahren recht klar geworden, welche Anerkennung ihm besonders der türkische Zweig dieser Wissenschaft schuldet¹⁾.

Karl Süssheim wurde am 21. Januar 1878 in Nürnberg geboren. Er war der zweite Sohn des Kaufmannes Sigmund Süssheim und

¹⁾ Die Bemerkungen Franz Babingers, *Ein Jahrhundert morgenländischer Studien an der Münchener Universität*, in ZDMG 107 N.F. 32 (1957), S. 267—8, wovon der Persönlichkeit kaum gerecht. Für vielfältige Hilfe danke ich Herrn Dr. Hans Striedl, München, Herrn Dr. Peter Freimark und vor allem Frau Dr. Ingrid Belle vom Institut für die Geschichte der deutschen Juden, Hamburg, deren Initiative diese Arbeit überhaupt ermöglicht hat. Der Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz in Berlin danke ich für die Erlaubnis zur Bearbeitung der Süssheim-Sammlungen. Wesentliche Auskünfte erteilten mir das Stadtarchiv Nürnberg, das Stadtarchiv der Landeshauptstadt München, das Archiv der Ludwig-Maximilians-Universität, das Bayerische Hauptstaatsarchiv und seine Abt. IV-Kriegsarchiv, das Stadtarchiv Kronach und das Stadtarchiv Neumarkt in der Oberpfalz. Ihren Leitern und Mitarbeitern danke ich aufrichtig.

Für Hinweise zur Süssheim-Biographie danke ich Herrn Professor Ömer Faruk Akün, Istanbul, Frau Elisabeth Gombos, Freising, Herrn Professor Fritz Rudolf Kraus, Leiden, Herrn Professor Gershom Scholem, Jerusalem, Herrn Professor Bertold Spuler, Hamburg, Herrn Priv.-Doz. Dr. Dr. Arslan Terzioğlu, München, Herrn Professor Andreas Tietze, Wien.

VERZEICHNIS DER ORIENTALISCHEN HANDSCHRIFTEN
IN DEUTSCHLAND

IM EINVERNEHMEN MIT DER
DEUTSCHEN MORGENLÄNDISCHEN GESELLSCHAFT

BEGRÜNDET VON
WOLFGANG VOIGT

FORTGEFÜHRT VON
DIETER GEORGE

IM AUFTRAGE DER
AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN IN GÖTTINGEN

HERAUSGEGEBEN VON
HARTMUT-ORTWIN FEISTEL

***

SUPPLEMENTBAND 32

FRANZ STEINER VERLAG STUTTGART
2002

BARBARA FLEMMING & JAN SCHMIDT

THE DIARY
OF KARL SÜSSHEIM
(1878-1947)

ORIENTALIST BETWEEN
MUNICH AND ISTANBUL

Bogazici University Library

39001101880873

14

FRANZ STEINER VERLAG STUTTGART
2002

Area
Z
6605
'07
V42
2002

CIP-Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek

Süssheim, Karl:

[The diary] The diary of Karl Süssheim : (1878 - 1947) ; orientalist between
Munich and Istanbul / Barbara Flemming & Jan Schmidt. - Stuttgart :
Steiner 2002

(Verzeichnis der orientalischen Handschriften in Deutschland ; Suppl.-
Bd. 32)

ISBN 3-515-07573-9

ISO 9706

Jede Verwertung des Werkes außerhalb der Grenzen des Urheberrechtsgesetzes
ist unzulässig und strafbar. Dies gilt insbesondere für Übersetzung, Nachdruck,
Mikroverfilmung oder vergleichbare Verfahren sowie für die Speicherung in
Datenverarbeitungsanlagen. Gedruckt auf alterungsbeständigem Papier. Ge-
druckt mit Unterstützung der Deutschen Forschungsgemeinschaft. © 2002 by
Franz Steiner Verlag Wiesbaden GmbH, Sitz Stuttgart. Druck: Druckerei Peter
Proff, Eurasburg.
Printed in Germany

CONTENTS

PREFACE	VII
INTRODUCTION	1
PROLOGUE	3
1. Origins and Formative Years in Germany	3
2. In Abdülhamid's Ottoman Empire	6
CHAPTER ONE: YEARS OF TRAVEL, 1908-1912	9
1. In Istanbul after the Constitutional Revolution	11
2. Canvassing for an Academic Career (1908-1911)	17
First visit to London	19
Death of Süssheim's father	26
First visit to Paris	27
Admission to the Habilitation	29
Second visit to London and Paris	30
Süssheim becomes a Privatdozent	31
Ottomans in Munich	35
3. Struggling to Establish Himself as an Orientalist (1911-1912)	38
Abortive archive mission	38
Manuscript discoveries	43
Abdullah Cevdet, Zekeriya Mazlum and others	45
Among Istanbul 'Turkicists' and men of letters	51
CHAPTER TWO: ACADEMIC AND SOCIAL LIFE IN MUNICH, 1912-1914	61
1. Established as University Teacher	63
2. Contacts with Istanbul	70
3. Marriage Plans	74
4. Ancestry and Relatives	86
5. Housing and the Threat of War	89
CHAPTER THREE: THE FIRST WORLD WAR, 1914-1918	93
1. The War	95
Worry about bad news	96
Anti-Semitism	100
The last year of the war	101
The war economy	102
2. Translator for the Military Censors	103
3. Refusal of an Intelligence Mission	104

BOĞAZIÇI
ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANESİ

450286

